

O Žabjaškem okraju

Med ožje staroljubljanske mestne predele, ki so kar nekako krivično zapostavljeni, sodi nedvomno tudi žabjaški okraj. Gotovo se je v tem trenutku marsikateri bralec vprašal: »Saj res, kje pa je Žabjak? To ime sem pa že slišal!« Temu nepoznavanju najbolj botrujejo nekateri objektivni dejavniki, med katerimi je najvplivnejši vsekakor izgradnja novega odseka Karlovske ceste, ki je Žabjak in bližnje ulice ločila od prej organsko povezane celote starega mestnega jedra. Predel je tako danes stisnjen v trikot med Ljublanico, Karlovske ceste in Zvonarsko ulico, ki Žabjak deli od mlajšega dela Prule.

Žabjak ni le eden starih temveč eden najstarejših delov Ljubljane, ki je s svojo pozicijo igral v preteklosti mesta zelo pomembno vlogo. Čeprav so bile hiše tu že od sa-

žab, ki so jih nato celo izvažali.

Ime ulice Vožarski pot nas spomni na vožarje ali vrvarje, ki so imeli ob nekdanjem mestnem obzidju, ki je pote-

pazili. Ulična imena so torej večinoma zelo stara in se v urbarjih omenjajo že v 16. stoletju (Rožna, Hrenova, Žabjak).

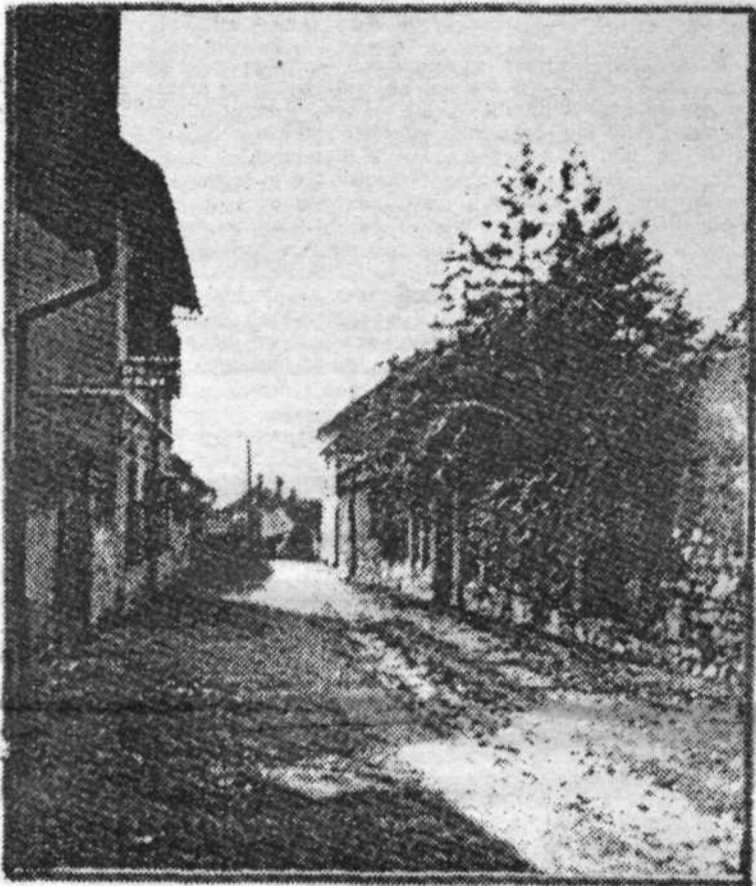
Čeprav danes velja žabjaški okraj za nekakšno mestno marginalijo, je imel v preteklosti precej pomembno vlogo v življenju mesta Ljubljane. K temu je prispevala že sama lega Žabjaka ob vstopu v mesto, tako po kopni kot po vodni poti. Slednja je bila v prejšnjih stoletjih morda celo važnejša od kopne. Sčasoma je začel ta prostorski privilegij izgubljati na pomenu. Ob prenehanju turške nevarnosti, z večjim razmahom furmanstva, z razvojem železnice in z razvojem motornega prevoznitva, je začelo žabjaško področje izgubljati svojo dolgotrajno funkcijo.

S širitvijo mesta so se prej razbohotene dejavnosti preselile drugam. Ostali so le nekateri manjši obrtniki in nekateri obrati drobnoobrtniških dejavnosti (pasarstvo, pekarna). Izjema je bila Samassina zvonarna in livarna. Predel je tako postal vedno bolj pust in nezanimiv, vanj pa so se naseljevali pretežno revnejši sloji prebivalstva in samski ljudje (med vojnama npr. priseljenci s Primorskega, delavke tobačne tovarne).

Tudi povojni razvoj je šel na Žabjaku, lahko bi rekli, v obratni smeri. Že bežnemu sprehajalcu skozi ta konec Ljubljane se danes ponudi ne navadna podoba. Pustost in omtvelost, ki sta posebno očitni v dopoldanskem času, dopolnjuje skoraj popolnoma zanemarjenost stanovanjskih poslopij. Najvidnejše so zanemarjena okna in hišna pročelja, ki jih na več mestih zamakajo odsluženi odtočni žlebi. Ekstremni primer te zunanje zanemarjenosti je naprimer hiša Hrenova št. 19, ki je kar življensko nevarna.

No, kljub vsemu so nekatere težnje v zadnjem času usmerjene v reševanje opisanega stanja in lep primer izboljšanja človekovega bivalnega okolja se nam kaže že pri sosednji stanovanjski hiši Hrenovi 17, pred kratkim renovirani nekdanji kaznilnici, o kateri boste med drugim zvedeli več v naslednjih krajših zapisih iz zgodovine tega zanimivega ljubljanskega predela.

ROBERT VRČON



Vožarski pot leta 1933

mega nastanka manjše, preprostejše, ljudje v njih revnejši od onih v drugih predelih, nam veliko število najrazličnejših dejavnosti priča o razgibanosti življenja v tem predelu.

Že imena ulic nam delno nakazujejo nekatere žabjaške značilnosti v preteklosti. Tako naziv Žabjak spomni na žabe, ki jih je bilo tu v preteklosti v izobilju. Preden so v času med vojnama regularili Ljublanico, je bila reka zajezena prav tu; kraj je bil kot nalašč primeren za gojenje

kalo tod, res primeren prostor za izdelovanja vrvi. Zvonarska ulica, ki je med vsemi v predelu najmlajša, je dobila svoj naziv po zvonarni in livarni, ki jo je tu dolga leta vodila z beneškega priseljena družina Samassa. Tudi ime Zvezdarske ulice nas opozori na zvezdarno, ki jo je imel tu nekdanji Gruber v svoji palači. Imani Hrenove in Rožne ulice sta morda nekoliko zasmehljivega značaja, kajti bili sta zaraščeni z najrazličnejšim rastlinjem, njih prebivalci pa na lep izgled veretno niso najbolj

Citi Samec v spomin

Boleče nas je prizadela vest, da je nenadoma preminila Cita Samec, dolgoletna družbenopolitična delavka v Krajevni skupnosti Gradišče.

Kot mlada uslužbenka je leta 1942 stopila v vrste Osvobodilne fronte in zapupane so ji bile razne naloge. Pred italijanskim sodiščem je bila obsojena na 17 let zapora.

Po kapitulaciji Italije se je vrnila v Ljubljano, kjer je nadaljevala z ilegalnim političnim delom. Februarja 1945 je bila ponovno aretirana. Mučili so jo v domobranskih zaporih in poslali na prisilno delo.



Po osvoboditvi se je vključila v delo družbenopolitičnih organizacij. Bila je rajonska sekretarka Antifašistične fronte žena in članica mestnega odbora AFŽ. Zelo aktivna je bila tudi v Socialistični zvezi in Zvezi borcev NOV.

V krajevno skupnost Gradišče se je priselila pred 20 leti. Delovala je predvsem v Krajevni organizaciji Zveze borcev NOV. Od 1967-1977 je bila članica občinskega odbora Zveze borcev NOV Ljubljana Center. V KO ZB NOV je bila dolga leta članica socialno-zdravstvene komisije. Delovala je tudi v Društvu upokojencev in hišni samoupravi, dokler ji ni dela preprečilo slabo zdravstveno stanje.

Prejela je več priznanj in odlikovanj. Svoje delo je opravljala vedno vestno in požrtvovalno, z velikim čutom odgovornosti.

Bila je vedno pripravljena priskočiti vsakemu na pomoč, zato je bila priljubljena in spoštovana. Pogrešali jo bomo.

KS Stari Vodmat

Borci na Vodmatu o dogajanjih v družbi—Uvodno poročilo predsednika ZB NOV Slavka Škrinjara je obsegalo vrsto kritičnih pripomb na prepočasno izvajanje sklepov naših najvišjih forumov, na gospodarjenje v naši družbi kot celoti, na dogajanja v KS, na boj proti korupciji, malverzaciji in protekciji, na delo in vsiljevanje tistega, kar je v nasprotju z našo ustavo in zakone naše samoupravne družbe. Tovariš Štok pa je v obširnejši razpravi raztočal najnovejšo spremembo iz družbenega dogovora o priznanju priznavalnine udeležencev NOV. V razpravi okrog Tržaškega zaliva so dejali, da še vedno velja Titova misel, »tujega nočemo, svojega ne damo«, govorili o naši mladini, o neobjektivnem obveščanju, skrbi za starejše borce ter spraševali kdaj bo dana zelena luč za Vodmatsko kroniko iz časa NOB. Udeležence je pozdravil tudi Tone Kovačič, sekretar občinske organizacije ZB NOV.

C 6 Vodmat, prostorski ureditveni pogoji—V sejni dvorani zavoda za družbeno planiranje so predstavili osnutek prostorskih ureditvenih pogojev v Ljubljani. V program planske enote je zajeta tudi naša krajevna skupnost, predvsem območje Šmartinska, Grablovičeva, Bolgarska. Vabimo krajanke, da si ogledajo javno razgrnitev načrtov, ki bo od 4. marca do 4. aprila 1987 v informacijskem centru Križank. Predstavitev tega izredno pomembnega gradiva in razprav, bo služila kot strokovna podlaga za oblikovanje bodoče podobe občine Ljubljana-center.

Delegacija za zbor KS predlaga—Delegacija za zbor KS je predlagala, da se umakne iz dnevnega reda SML, osnutek o uvedbi posebnega prispevka iz dohodka za vzdrževanje in obnavljanje komunalnih objektov in naprav skupne rabe na področju ljubljanskih občin, ker je bilo premalo obrazloženo, kar je onemogočilo sklepanje k tej točki.

Upokojenci o svojem delu—Vodmatski upokojenci se po upokojitvi niso zaprli med štiri zidove, temveč se aktivno vključujejo v delo društva in krajevne skupnosti. Društvo šteje 311 članov, od tega je 69% žensk. Poleg organiziranja izletov, proslav, skrbi za starejše krajanke so zelo aktivni tudi na športnem področju. Posebno priznanje pa so zaslužili v akciji za zeleni Vodmat, saj zavzemanje za varstvo okolja pomeni tudi izraz patriotskega obnašanja do domovine. Zbor je sprejel tudi predlog delovnega načrta za leto 1987. Po krajši razpravi je predsednik Štok zaključil zbor s sklepom, da bomo vsi Vodmatski upokojenci letos še bolj ustvarjalno sodelovali kot doslej.

Nov polovični čas v slaščičarni Tinka—Svet potrošnikov Stari Vodmat je nedavno obravnaval prošnjo Mercatorja Konditor, za skrajšanje delovnega časa v slaščičarni Tinka na Potrčevi 6. Odobril je poslovanje od 6.30 do 14.30 ure. To pa velja le za čas od 10. 2. 87. do 30. 4. 87. Predlogu primerno je izdal komite za družbeno planiranje in gospodarstvo občine Ljubljana-Center ustrezno odločbo.

Za programom dela morajo stati živi ljudje—Skupščina krajevne skupnosti Stari Vodmat je na zadnji seji sprejela program dela organov krajevne skupnosti za leto 1987, sklepala o zaključnem računu za leto 1986 ter sprejela finančni načrt za leto 1987. Razpravljali pa so tudi o rezultatih nedavno izvedene ankete, pred krajanji. Sodelujoči v razpravi so pozitivno ocenili vsebino programa, dali nekaj kritičnih pripomb in dopolnitev, v glavnem pa vztrajali, da bo program dela tudi realiziran. Vodje delegacij pa so podali poročilo o svojem dosedanem delu.

Informaciji mora slediti akcija—Na sestanku osnovne organizacije ZK so člani spregovorili o prenovi vsebine in metode dela v lastnih vrstah, razpravljali o informaciji CK ZKJ ter spregovorili o delu SZDL, ter vlogi članov v njej. Vsi komunisti, ki živijo na območju KS se morajo bolj aktivno vključiti v delo SZDL in sploh v delo krajevne samouprave. Informaciji in razpravi mora torej slediti konkretna akcija.

LOJZE CEPUŠ

KS Kolodvor

Svet KS—Seja sveta KS Kolodvor je bila 26. februarja. Med drugim so obravnavali samoupravni sporazum o delitvi sredstev za KS, potrditev zaključnega računa za leto 1986 in finančnega plana za leto 1987, kadrovske zadeve in stanovanjsko problematiko. Na seji so govorili tudi o problemih v zvezi z gradnjo na lokaciji L-2.

Računalniki za osnovnošolce—Denar za odkup računalnikov za osnovno šolo Toneta Čufarja prihaja iz različnih delovnih organizacij. K zbrani vsoti so denar prispevali še: Avtobusna postaja Ljubljana (200.000 din), Hermes (600.000 din) in Konim (200.000 din). Akciji se pridružujejo tudi Jugobanka, Beograjska banka in Jugoagent Rijeka, vendar še ni znano s kolikšno vsoto. Krajevna skupnost računa tudi na pomoč drobnega gospodarstva.

Kakšna bo usoda barak ob RTV hiši?—V KS Kolodvor je prispelo 6 vlog za postavitev kioska za sadje in zelenjavo pri baraki ob RTV hiši. Prav za to barako KS Kolodvor že celih 6 let prosi, da bi jo porušili. Sedaj so v njej pisarne biroja za gradnjo RTV centra. O prošnjah, ki so prispеле v KS, bodo razpravljali na prihodnji seji sveta KS.

Kolektivno vodstvo KK SZDL—Dosedanji predsednik KK SZDL Polde Blatnik se je preselil v KS Ledina. Zato so ga te funkcije v KS Kolodvor razrešili. KK SZDL bo sedaj vodilo predstvo — kolektivno. Ker je Polde Blatnik tudi predsednik sveta KS, ga bodo na prihodnji seji skupščine KS (ta bo sredi marca) razrešili tudi te funkcije. Obenem bodo poskušali rešiti problem novega predsednika sveta KS.

MILICA GOJANOVIČ

KS Prule

Volitve v krajevno samoupravo—Kadrovska komisija pri KK SZDL je pripravila predlog nosilcev družbenih funkcij v skupščini KS in svetu KS ter njihovih organih. Sedaj je na vrsti še izpeljava postopka do izvolitve. Zbor krajanov bo najverjetneje sklican v začetku marca. Da bi krajanke pobliže seznanili z novimi nosilci posameznih funkcij, bomo le-te predstavili v eni prihodnjih številkk Dogovorov.

Predloga odloka o proračunu vprašljiva—Delegacija za zbor KS je 18. februarja obravnavala gradivo za sejo skupščine občine Ljubljana Center in skupščine mesta Ljubljane. Ugotovila je, da sta predloga odloka o proračunu občine in mesta vprašljiva, ker so se spremenili davki. Vprašljiv je predvsem dotok sredstev v občinsko in mestno blagajno.

Literarni večer ob Prešernovem dnevu—V počastitev slovenskega kulturnega praznika se bodo na literarnem večeru predstavili krajanom nekateri kulturni delavci, ki so obenem tudi krajanji Prule. Na literarnem večeru, ki bo 19. februarja v dvorani KS, bodo med drugim nastopili Filip Kumbatovič, Ivan Minatti, Mimi Malenšek, Smiljan Rozman in Jaka Kralj.

Prireditev ob Dnevu žena—Komisija za kulturo, ki je pripravila februarjski literarni večer, organizira tudi prireditev ob 8. marcu-dnevu žena. Program bodo pripravili varovanci Vzgojnovarstvene enote Prule in učenci Osnovne šole Tone Seliškar. Prireditev bo v KS 5. marca.

Starejši občani odhajajo v domove—Seja socialno-zdravstvene komisije je bila 5. februarja. Posvetila se je predvsem problemom krajanov, ki se v zadnjem času odločajo za odhod v domove za starejše občane. Komisija posreduje njihove vloge Centru za socialno delo občine Ljubljana Center, ki strokovno izpelje postopek za namestitvev oziroma sprejem v domove.

Skupščini borcev in upokojencev—V teku so priprave za skupščini Društva upokojencev KS Prule in krajevne organizacije ZB »Oskar Kovačič«. Predvidoma bosta v mesecu marcu.

MILICA GOJANOVIČ